

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Міжнародна науково-практична конференція
«Перспективи розвитку суспільно-гуманітарних наук
в умовах євро інтеграції»**

11-12 квітня 2024 року

Біла Церква
2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Варченко О.М. д-р екон. наук

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Перспективи розвитку суспільно-гуманітарних наук в умовах євро інтеграції:
матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 11-12 квітня 2024р.
Білоцерківський НАУ. 300 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Вітальне слово учасникам конференції:

Варченко О.М. проректор з наукової та інноваційної діяльності Білоцерківського національного аграрного університету, д-р екон. наук, професор

Димань Т.М., проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності Білоцерківського національного аграрного університету, д-р с.-г. наук, професор

Ковальчук І.В., декан соціально-гуманітарного факультету Білоцерківського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент;

Jozef Zaf'ko Dr.h.c. mult. JUDr., PhD, LL.M, MBA, Honor. Prof. mult.

President of European institute of further education (EIDV), Founder of Eastern European Development Agency (EEDA), Podhájska, Slovak republic

Бровко Н.І., завідувач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету, д-р юрид. наук, професор

Зелінська В.А. Комунікативні бар'єри у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.....	218
Береговенко Н.С. Поняття категорії оцінки в сучасному мовознавстві.....	222
Тарасюк А.М. Генеративний підхід аналізу структури речення.....	227
Біліченко А.М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови.....	231
Велика К.І., Ярмова О.В. Переклад новостворених термінів та понять.....	234
Михайленко О. Scientific and technical translation as a good prospects career.....	238
Резнік В.Г. Мовна політика Німеччини щодо українських біженців: проблеми та шляхи їх вирішення.....	241

Секція 4 Сучасні вектори євро інтеграційного розвитку психологічної освіти та науки

Булгакова Т.М., Жукова Г.В. Вплив інформатизації на трансформацію освітніх цінностей	245
Коржук В.В., Гуменюк О.Г. Мотивація діяльності особистості як шлях до досягнення успіху.....	248
Ляшенко М.М., Гуменюк О.Г. Адаптація підлітків до навчання.....	251
Клочко А.О. Розвиток емоційної стійкості особистості в умовах конфлікту.....	255
Скуловатова О.В. Віддалена робота в умовах воєнного стану: виклики для психічного здоров'я особистості.....	258
Хомчук О.П. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників.....	261
Березюк Т.П. Роль емпатії у контексті євроінтеграції для психологічної освіти.....	264
Беспятюк В.М., Гуменюк О.Г. Нервова булімія – проблема ХХІ століття.....	268
Пономаренко Т.І. Гендерні особливості впливу війни на психічне здоров'я студентів.....	271

Секція 5 Виклики та актуальні питання суспільно-гуманітарних наук в умовах сьогодення

Мірошниченко І.С., Кульбашна І.С. Особливості організації управління персоналом в умовах дії воєнного стану.....	275
Амізян А.А. Європейський досвід державного регулювання медичного туризму.....	279
Кулікова С.В. Project-oriented management of socio-cultural space.....	283
Стець А.Ю., Гуменюк О.Г. Дофамінова залежність.....	286
Кір'як В.С., Тріщук О.В. Читацький попит на книгу в умовах воєнного стану.....	290
Трофіменко В.О. Фізична активність як визначальний чинник здоров'я здобувачів освіти.....	294
Дудник О.К. Альтернативні способи вирішення спортивних спорів в Україні.....	297

Способи подолання психологічних бар'єрів спрямовано як на зменшення травмуючого впливу негативних чинників, так і на пошук нових, нестандартних підходів та ефективного виконання навчальної діяльності. Найважливіший чинник, що визначає успішність подолання психологічних бар'єрів, особливо на завершальному етапі їхнього розвитку, – творча активність суб'єкта з осмислення свого статусу, способів виконання діяльності.

Отже, подолання психологічних бар'єрів під час вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням є важливою умовою для забезпечення успішного навчання у вищому навчальному закладі і є складовою єдиного процесу психолого-педагогічної взаємодії суб'єктів цього процесу, що передбачає проведення комплексу заходів, спрямованих на їхнє виявлення та подолання.

Список використаних джерел:

1. Alimorad Ahmadi, Mandana Rahimi Bajelani Barriers to English for specific purposes learning among Iranian University students/ Procedia / Social and Behavioral Sciences 47 (2012) 792 – 796

2. Сопілко Н.В., Вальчук О.А. Проблема розуміння іншомовного мовлення у контексті психологічних бар'єрів / // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали IV міжнар. наук.–практ. конф., 24–26 жовт. 2007 р. – Хмельницький : Авіст, 2007. – С. 261–265.

3. Яковлева Н.В. Деякі особливості виявлення комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови // Психологія: Зб. наук. пр. – Вип. 11. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2000. – С. 360 – 366.

УДК 81-11(477)”19”

ПОНЯТТЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Береговенко Н. С.,

Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква, Україна

Анотація. У даній науковій розвідці встановлюється визначення поняття «категорії оцінки». Визначається, що термін «оцінка» включає в себе не лише лінгвістичні, але й паралінгвістичні компоненти. Аналізуються різні методи та підходи до визначення поняття «категорія оцінки». Розглядається створена категорія оцінки вченими Джеймсом Мартіном та Пітером Уайтом, а також функціональна лінгвістична теорія Холлідея та його соратників. В ході дослідження було виявлено, що теорія категорії оцінки структурує категорію оцінки в трьох основних семантичних системах або областях: взаємодія (engagement), ставлення (attitude) і градація (graduation).

Ключові слова: категорія оцінки, оцінна лексика, прагматика, мовна картина світу, метафункції, метафеномени.

Звернення до теми людського фактору в мові та мовного фактору в людині визначило новий ракурс досліджень у зв'язку з вивченням мовної картини світу. В другій половині ХХ століття відбулася зміна базисної наукової парадигми – від «іманентної» лінгвістики, яка направлена на вивчення системи мови, до антропологічної, згідно якої мова розглядається як конститутивна якість людини в контексті загальнолюдського та індивідуального буття. Загальновідомим є той факт, що всі явища, які людина сприймає в нашій свідомості мають певну цінність, тобто їх можна оцінити. З когнітивної точки зору оцінка є невід'ємним компонентом пізнання, в основу якого закладений ціннісний підхід до явищ природи і суспільства, без чого неможливе ні діяльність, ні саме життя людини, як істоти, яка має різноманітні потреби, інтереси та цілі. Люди з давніх-давен оцінюють минуле і теперішнє, вітчизняне та іноземне, зовнішність та поведінку індивіда, форму та розмір предметів, речей, тривалість та частоту явищ, ступінь складності завдань і таке інше. Оцінне трактування обставин, явищ та предметів є одним із найважливіших видів мисленнєво-мовленнєвої діяльності в повсякденному житті особистості. Відповідно, об'єктивний світ оцінюється людиною з точки зору його ціннісного

характеру – добра та зла, правди та неправди, справедливості і несправедливості, шкоди та користі, краси та потворності і таке інше. Оцінка носить прагматичний характер, бо діяльність людини є доцільною лише тоді, коли направлена на ті явища чи властивості, з яких можна отримати щось корисне чи цінне.

В лінгвістиці оцінка розуміється як універсальна мовна категорія, сутність якої – відображення в мові ціннісного відношення суб'єкта, що пізнає світ до об'єктивної дійсності. Розглядаючи природу оцінки в її мовному вираженні багато дослідників безпосередньо пов'язують категорію оцінки з основними функціями мови. Отже, слідуючи такій точці зору, категорія оцінки властива будь-якому висловлюванню, тобто будь-яка інформація, яка передається від одного мовця до іншого, має не тільки констатацію фактів, але і суб'єктивну оцінку цих фактів. Таким чином, відображення об'єктивної дійсності людською свідомістю завжди показує відношення суб'єкта, що пізнає до об'єктів навколишнього світу, що і є по своїй природі оціночним відношенням. Як зазначає О. Шуменко, новітні лінгвістичні дослідження спрямовані на вивчення різних типів дискурсу та категорії оцінки з комунікативно-прагматичної точки зору, що передбачає вивчення мови не лише як засобу спілкування, але й як механізму впливу на формування та заміну поглядів на ситуацію, що у свою чергу, визначає поведінку соціуму [3, с.76].

Г. В. Кислякова вважає, що термін «оцінка» включає в себе не лише лінгвістичні компоненти, але й паралінгвістичні [1, с.164]. Вивчення категорії оцінки напряму пов'язане з аксіологією – це філософська дисципліна, що досліджує категорію цінностей. На формування оцінки впливає певний набір та ієрархія цінностей соціуму. Отже, не зважаючи на відмінності в мовах, культурах, світосприйнятті, віросповіданні та рівень освіти, таке поняття як «категорія оцінки» притаманне усім мовам. Були розглянуті деякі підходи до вивчення категорії оцінки, які за Токаревою поділяються на чотири групи, а саме: логіко-філософський, комунікативно-прагматичний, інтелектуально-логічний та когнітивний [2, с. 295]. Проте, варто зазначити, що метод вивчення

категорії оцінки закордонних лінгвістів дещо відрізняється від методів вітчизняних вчених. Так, в іноземних працях вивчають не саму категорію оцінки, а власне природу оцінок. Наприклад, М. Арнольд розглядав оцінку й визначав її як «безпосередній, миттєвий інтуїтивний акт, не пов'язаний з роздумом» [там само, с. 297].

Також австралійськими вченими Джеймсом Мартіном, Пітером Уайтом та їхніми колегами у 1990-х та 2000-х роках була створена теорія категорії оцінки (Appraisal theory), яка передбачає аналіз тих значень, за допомогою яких тексти передають позитивні чи негативні оцінки, посилюється чи послаблюється інтенсивність чи прямолінійність таких висловлювань і за допомогою яких мовець/письменник діалогічно взаємодіє з попередніми мовцями чи потенційними респондентами поточної пропозиції. Ці смислотворчі ресурси згруповані разом як «мова оцінки» на тій підставі, що всі вони є засобами, за допомогою яких особиста оцінювальна участь оратора/письменника у тексті розкривається, коли вони займають позицію щодо явищ (сутностей, подій або станів справ, що тлумачаться текстом), або щодо метафеноменів (пропозицій щодо цих сутностей, подій і станів справ) [4, с. 16].

Погляд на мову, прийнятий творцями системи оцінки, є поглядом системної функціональної лінгвістичної теорії Холлідея та його соратників. Відповідно вони вважають, що формування сенсу можна розділити на три широкі модуси, або те, що Холлідей називає «метафункціями»: (1) «ідеаційне» значення, за допомогою якого мова конструює світ досвіду, (2) «міжособистісне» значення, за допомогою якого мовці втілюють соціальні ролі, персони та стосунки, а також (3) «текстове» значення, за допомогою якого ці ідейні та міжособистісні значення організовуються у зв'язні тексти, що підходять для даного комунікативного середовища [4, с. 10]. Оціночні значення, описані системою оцінки, забезпечують деякі механізми, за допомогою яких працює «міжособистісна» метафункція, оскільки вони представляють ораторів/письменників як тих, хто розкриває свої почуття, смаки

та думки з більшим чи меншим ступенем інтенсивності та прямоти, тлумачення пропозиції як більш або менш суперечливі або виправдані, і таким чином узгоджуються або не узгоджуються з ціннісними позиціями, що діють у поточному комунікативному контексті. У ході дослідження було виявлено, що оцінне значення ґрунтується на фундаментальній фізіологічній функції зорового сприйняття, зокрема сприйняття розміру. Люди народжуються з фізичним тілом і мають фізичні обмеження, такі як розмір, як і інші елементи навколо них. Ця фізична властивість виявляється вирішальною властивістю для людських тіл та оточуючих предметів. Отже, люди через свою потребу зрозуміти і впорядкувати свій світ і свою потребу вижити вимушені сприймати розмір. Як тільки людина починає сприймати розмір, відповідно навколишні об'єкти підлягають оцінюванню щодо розміру. Ці концепції, настільки важливі для людини, що кодуються в мові в таких мовних формах, як морфеми для вираження категорії оцінки.

Список використаних джерел:

1. Кислякова Г. В., Ковтун О. В. Морфологічні засоби вираження категорії оцінки в англійській мові. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2022. Вип. 14, № 1. С. 163–166.
2. Ковтун О. В. Проблематика лінгвоаксіології в західній дослідницькій традиції: аспектуальний огляд. Challenges and achievements of European countries in the area of philological researches : Collective monograph. Vol. 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2020. P. 274–297.
3. Шуменко, О., Шишкін, М. Лексико-семантичний рівень категорії оцінки в англійській мові. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали VII всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 18–19 квітня, 2019). Суми, 2019. С. 75–78.
4. Martin J. R. & White P. R. Language of evaluation: Appraisal in English. London: Palgrave Macmillan, 2005. 278 p.